

Het barakkenkamp aan de Westersingel; een stukje ‘vergeten’ Medemblikker geschiedenis

Naast de School met den Bijbel, die tot 1988 aan de Westersingel heeft gestaan, hebben van 1940 tot 1962 een aantal barakken gestaan. Deze waren oorspronkelijk bedoeld om er een deel van de ten tijde van de mobilisatie in Medemblik gelegerde soldaten in onder te brengen. Later zijn er in ieder geval achtereenvolgens psychiatrische patiënten, werklozen, Ambonese marinemensen, Hongaarse vluchtelingen en uit Indonesië gerepatrieerde marine-gezinnen en Amboezen gehuisvest.

De barakken en de diverse bewoners daarvan hebben dus geruime tijd onderdeel uitgemaakt van het Medemblikker straatbeeld en daarmee van de Medemblikker geschiedenis. In deze bijdrage proberen wij wat meer licht te werpen op dit stukje ‘vergeten’ geschiedenis.

Iets meer over de samenstellers van dit artikel

Wij wonen zelf aan de Westersingel, vlak naast de plek waar de barakken eens hebben gestaan. Toen wij op zoek gingen naar gegevens hierover was er op het eerste gezicht niet zo snel iets te vinden. Er is wel informatie, maar die is her en der verspreid. Daarom hebben wij ons verdiept in de aanleiding tot de bouw en het gebruik van de barakken tot de sloop daarvan.

De aanleiding tot de bouw van de barakken

Op 28 augustus 1939 begint de algemene mobilisatie van het Nederlandse leger. In de maanden na de mobilisatie worden militairen door het hele land geplaatst en begint men met het voorbereiden van de verdediging tegen een eventuele aanval. Ook in Medemblik waren soldaten gelegerd. Zij maakten onderdeel uit van het 11^e depot-bataljon van het 11^e Regiment Infanterie. Het garnizoen in Medemblik bestond uit ca. 700 manschappen.¹

Deze waren door heel Medemblik gehuisvest. Bijvoorbeeld in het gymnastiekgebouw, Huize Sint Martinus, de scholen en verenigingsgebouw Sint Pieter.² Doordat de militairen ook in de scholen waren ondergebracht, kon daar geen les meer worden gegeven. In de rubriek van ‘Jan Publiek’ in de Medemblikker Courant van 21 oktober 1939 valt dan ook te lezen, ‘dat het misschien de beste oplossing is om enige barakken voor de soldaten te realiseren’.

In het najaar van 1939 is vervolgens de firma Bruinsma en De Boer uit Enkhuizen³ in opdracht van het Ministerie van Oorlog gestart met de bouw van de barakken. Die werden gerealiseerd tegenover het toen nog in gebruik zijnde Provinciaal Ziekenhuis en naast de toen aan de Westersingel gevestigde School met den Bijbel. Hiervoor werd gebruik gemaakt van een perceel weiland met een grootte van ca. 1.34.10 ha, dat eigendom was van de erven Schouten. Naar alle waarschijnlijkheid is deze grond destijds door het Nederlandse leger gevorderd. Hoe groot het kamp ten tijde van de bouw precies was, hebben wij niet kunnen achterhalen. Op een tekening van het kadaster uit 1950 zijn de barakken al wel ingetekend.

Afb. 1: Tekening barakkenkamp uit het kadaster (1950).

Uit gegevens uit medio 1961 bleek dat het woonoord toen bestond uit vier woonbarakken (één van 61,5 m x 5,5 m, één van 54,5 m x 5,5 m en twee van 45 m x 5,5 m), een keukenbarak (van 27,5 m x 5,5 m), een was-barak (van 12,75 m x 5,5 m), een douche-barak (van 12 m x 6,75 m) een kantine-barak (van 40 m x 5,5 m) en twee brandstofloodsjes van ong. 10 m x 4 m). De barakken waren van hout, terwijl het binnenwerk van zachtboard en stro-platen was.⁴

Het lag in de bedoeling de barakken te gebruiken om daar de 4^e en 5^e compagnie - ongeveer 240 man - van het in Medemblik gelegerde bataljon in onder te brengen. Deze militairen zijn echter, voordat de barakken gereed waren, in februari 1940 uit Medemblik vertrokken naar hun toekomstige gevechtsgebied de Grebbelinie.⁵

Het gebruik van de barakken tijdens de oorlog

De 4^e compagnie onder commando van eerste luitenant N.H. Benninga kreeg op 14 mei 1940 het bevel af te marcheren in de richting van Amsterdam. Nadat men Edam had bereikt, hoorde men het nieuws van de capitulatie. Binnen vierentwintig uur was men terug in Medemblik waar na een paar dagen de nieuwe barakken konden worden betrokken. Pas zo'n anderhalve week later meldde zich de eerste Duitse militair bij Benninga. Op 26 mei mochten de soldaten in uniform - andere kleren hadden zij niet bij zich - naar huis. Eerste luitenant Benninga kreeg vervolgens opdracht de gebouwen in goede staat aan het burgerlijk gezag terug te geven.⁶ Daarna zouden de opstallen en verdere inventaris door notaris Teunissen bij opbod in het openbaar worden verkocht. Zover is het echter niet gekomen. Wel vond op 1 juli 1940 een openbare verkoping plaats van buiten dienst gestelde militaire goederen.⁷

Volgens sommigen zijn de barakken tijdens de oorlog gebruikt door de Opbouw dienst. Deze dienst werd op 15 juli 1940 opgericht door de toenmalige, door de Duitsers aangestuurde, overheid. Het betrof een overgangsorganisatie ter ontmanteling van het Nederlandse leger in bezettingstijd. De dienst moest een verdere stijging van het werkloosheidspercentage als gevolg van de ontslagen binnen defensie voorkomen. Anderen stellen dat de barakken zijn gebruikt door de Duitse bezetter. Maar voor beide beweringen hebben wij geen afdoend bewijs gevonden.

Wat wij wel hebben ontdekt, is dat het in het najaar van 1940 noodzakelijk bleek enkele noodziekenhuizen in te richten voor de verpleging van krankzinnigen voor wie door oorlogshandelingen tijdelijk elders geen verpleegruimte aanwezig was.

Met toestemming van de bezetter zijn daarop de voormalige militaire barakken ingericht en geschikt gemaakt voor de opvang en verpleging van ca. 215 patiënten, 25 verplegers en een geneesheer, afkomstig van Stichting Vrederust te Bergen op Zoom.⁸

In augustus 1945 moest het barakkenkamp op last van het Nederlandse leger worden ontruimd.⁹

Het gebruik van de barakken als DUW-kamp van begin 1946 tot eind 1949

Na de Tweede Wereldoorlog waren er ruim honderdduizend werklozen in Nederland. Om deze in te kunnen zetten in het arbeidsproces werd de Dienst Uitvoering Werken (DUW) opgericht. In het kader van de wederopbouw werden de DUW-werkers aanvankelijk ingezet voor opruimingswerkzaamheden. Later werden ze betrokken bij ontginningswerkzaamheden en civiele werken. De DUW zelf nam geen projecten aan, maar stelde personeel ter beschikking aan bedrijven als de Heidemij en de Grontmij. De DUW-werkers werden gezien als normale werknemers. Omdat men doorstroming naar het bedrijfsleven wenselijk achtte, werden zij iets lager betaald dan in het bedrijfsleven. Dat leidde tot de weinig vleiende bijnamen 'Door Uitbuiting Winst' en 'Door Uitputting Wanhoop'.

Om een werkkamp, ook wel aangeduid als arbeiderslogeerkamp, in Medemblik mogelijk te maken, is door de Directeur-Generaal van de Rijksgebouwendienst, handelende met machtiging van de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, een huurovereenkomst gesloten met de erven Schouten betreffende een deel (ca. 1.01.90 ca) van het aan hen in eigendom behorende perceel.

Medemblik, Barakken

Afb.2: Barakkenkamp anno 1949.

Deze huurovereenkomst ging in op 1 februari 1946 en eindigde op 21 december 1948, waarna de huur steeds met een jaar werd verlengd. De huurprijs bedroeg f 467,50 per jaar. Deze huurovereenkomst liep uiteindelijk door tot 1 januari 1962.¹⁰

In een artikel in De Vrije Hoornse Courant - Dagblad voor West-Friesland van 30 november 1946 valt te lezen dat, nadat reeds belangrijke verbeteringen waren aangebracht, de firma Kievit en Impink te Medemblik werd belast met het aanbrengen van een eenvoudig toneel in de kantine. De firma Smid en Hollander te Hoogkerk zou de daken van de barakken van een geheel nieuwe dakbedekking voorzien. Begin 1948 kreeg het werkkamp ook telefoon. Het was te bereiken op nummer 9.¹¹ Met ingang van 1 november 1949 is het werkkamp buiten bedrijf gesteld.¹²

Over de periode november 1949 tot begin 1951 hebben wij geen gegevens gevonden waaruit het gebruik van de barakken valt af te leiden. Het zou ons niet verbazen als het terrein in deze periode het domein van de Medemblikker jeugd was.

De huisvesting van Ambonese marinemensen gedurende de periode 1951 tot eind 1956

Na de Tweede Wereldoorlog was in Indonesië een dekolonisatie-oorlog uitgebroken. Nadat Nederland de soevereiniteit van Indonesië had erkend, was in de oostelijke eilandengroep, de Zuid-Molukken genaamd, een eigen staat opgericht. Veel Molukkers die eerst aan de kant van de Nederlanders hadden gevochten, streden nu tegen het Indonesische leger voor hun eigen Republiek Maluku Selatan (RMS). Ondertussen werd het Nederlandse koloniale leger opgeheven. Molukse soldaten uit dit leger mochten van de Nederlandse en Indonesische regering niet naar hun dorpen op de Molukken terug, omdat men bang was dat zij aan de kant van de RMS zouden gaan vechten.

Nederland stelde voor, dat de Molukse soldaten - totdat de RMS als officiële staat was erkend - tijdelijk naar Nederland kwamen.

De schepelingen van de Koninklijke Marine bleven in dienst, de andere militairen werden ontslagen. De meerderheid kwam oorspronkelijk van het eiland Ambon en nabijgelegen eilanden. Daarom werden de Molukkers ook vaak Ambonezen genoemd. De Molukkers zouden als tijdelijke oplossing op diverse plekken in Nederland worden ondergebracht. Bijvoorbeeld in voormalige kampen, zoals Vught en Westerbork. Dat was zeer menonwaardig, maar zij hadden geen keus. Ook in de barakken aan de Westersingel 6a in Medemblik zouden Molukkers worden gehuisvest.

Eind 1950 werden de vier woonbarakken door vier Helderse firma's omgebouwd tot woningen voor thuis kerende Ambonese marinemensen uit Indonesië.

De marinemensen zouden in Den Helder gaan werken en dagelijks met een bus heen en weer reizen. Er zouden 48 woningen worden gerealiseerd. De maaltijden zouden worden gemaakt in een centrale keuken, die voor dat doel zou worden ingericht. De Rijksgebouwendienst zou dit werk opknappen. Uiterlijk 5 november moesten de woningen klaar zijn.¹³ Uiteindelijk zouden overigens ook anderen in de barakken gaan wonen. Die mensen kwamen vanuit andere plaatsen in Nederland naar Medemblik, maar waar zij oorspronkelijk vandaan kwamen en wat hun achtergrond was, is voor ons niet duidelijk geworden.

Tijdens de raadsvergadering van oktober 1950 heeft het raadslid, de heer Geusebroek, aangegeven het niet helemaal eens te zijn met de verbouwing van de barakken. Hij vroeg zich af, of deze nu wel of niet onder de gemeentelijke bouwverordening vielen. Op het stadhuis was niets bekend over deze verbouwing. Het feit dat dit werk vanuit Den Helder werd uitgevoerd, moest hij, zoals iedereen, in de krant lezen. De voorzitter verklaarde, dat officiële lichamen wat gemeentelijke verordeningen betreft nog wel eens luchthartig zijn.¹⁴ Daarmee was dit boek wat betreft de bemoeienis van de gemeente gesloten.

In het eerste halfjaar van 1951 kwamen ongeveer 13.000 Molukkers per boot naar Nederland: 3.500 Molukse soldaten uit het Koninklijk Nederlands-Indische Leger, schepelingen van de Koninklijke Marine en hun gezinnen. Volgens de planning zou er daarvan op 30 januari een groep van 62, op 1 februari een groep van 53 en op 5 februari een groep van 40 personen naar Medemblik komen. 'Het zal die dagen daar aan heen en weer fietsende winkeliers wel niet ontbreken', aldus de Medemblikker Courant van 27 januari 1951. Aangezien het eerste schip met Ambonezen pas op 21 maart 1951 in Nederland aankwam¹⁵, zal ook deze planning niet gehaald zijn. Maar wanneer zij het woonoord in Medemblik nu precies hebben betrokken, is ons niet duidelijk geworden.

De woningen waren elk geschikt voor gezinnen van vier tot vijf personen. Zij waren voorzien van een huiskamer en twee slaapkamers. De regering zorgde voor de inventaris van de woningen.¹⁶ Daar moest men zich overigens niet veel bij voorstellen. Er was wel een tafel met vier stoelen en een kachel, maar er waren geen gordijnen. Voor in hun stapelbed kregen de mensen een strozak, die vanwege de hoogte eerst geplet moest worden, een deken en een kussen.¹⁷

De soberheid van de inrichting was te verklaren vanuit de gedachte dat de mensen hier maar tijdelijk waren. De huizen waren dus doorgangshuizen. Na hun verblijf in Medemblik zwermden de meeste gezinnen ook uit over heel Nederland. Maar het ideaal van een terugkeer naar een eigen vrije Zuid-Molukse staat is er echter nooit van gekomen.

Eén van de marinemensen, die medio 1951, samen met zijn echtgenote mevrouw G.R.A. Palyama-Kippuw, naar Medemblik kwam, was de heer F. Palyama. Hij was ziekenverpleger 1e klasse. Zij kwamen op 23 maart 1951 met het schip 'Atlantis' vanuit Indonesië aan in Rotterdam. Tijdens hun verblijf in het woonoord zijn hun dochters Astrid en Ellen geboren. Medio 1953 is het gezin verhuisd naar Arnhem.

Afb.3: Mevrouw G.R.A. Palyama-Kippuw met dochter Astrid (ca. 1951).

Om het verblijf in het woonoord enigszins te veraangename, organiseerde het bestuur van de plaatselijke afdeling van het Rode Kruis eind 1951 diverse activiteiten voor de bewoners. Zo trad in de kantine mondaccordeonclub 'Excelsior', bestaande uit personeel en verpleegden van het Provinciaal Ziekenhuis, op. Ook verzorgden enige leden van toneelgroep 'De Gong' een aantal komische sketches. Daarnaast kwam Harmonie 'Crescendo' spontaan naar het woonoord om een uitvoering te geven. Tot slot werd een verloting met vele door Medemblicker zakenlieden geschonken prijzen, waarvan de opbrengst ten goede kwam aan de organisatie van het Sint Nicolaasfeest voor de jeugd uit het woonoord, een groot succes.¹⁸

Soms deden in de stad hardnekkige geruchten de ronde als zou het woonoord verdwijnen. Maar die bleken geheel uit de lucht gegrepen te zijn. Het woonoord kreeg wel meerdere malen andere bewoners.¹⁹

Dat de bewoners niet buiten de samenleving stonden, bleek wel uit de benefietwedstrijd voor een medelid van een van de plaatselijke voetbalverenigingen, die in augustus 1955 op initiatief van één van de Ambonese leden, de heer Melfor, werd gespeeld tussen een Ambonees elftal en een combinatie-elftal van MFC. Helaas kon deze wedstrijd vanwege een onweersbui niet worden uitgespeeld (NB: Bij de rust stond het 4-1 voor het Ambonees elftal!), maar alle jongens boden aan om de wedstrijd over te spelen.²⁰ Het resultaat van deze tweede wedstrijd moeten wij u schuldig blijven.

Wanneer de opvang van de Ambonese gezinnen precies is geëindigd, is evenmin duidelijk. Op 21 november 1956 is nog een groep van 50 Hongaarse vluchtelingen in de barakken ondergebracht²¹, maar medio juni 1957 is er een meisje geboren wier ouders in de barakken woonden, terwijl dat geen Hongaarse vluchtelingen waren.²²

De opvang van Hongaarse Vluchtelingen van eind november 1956 tot begin 1957

De Hongaarse Opstand was een massale volksopstand, die duurde van 23 oktober tot 10 november 1956. De opstand ontstond spontaan en was gericht tegen het stalinistische bewind in de Volksrepubliek Hongarije. Op 4 november 1956 vielen troepen van het Warschaupact het land binnen en sloegen de opstand neer. De opstand kostte duizenden het leven en meer dan 200.000 Hongaren werden gedwongen om hun land te verlaten. Uiteindelijk zijn in totaal ca. 3000 Hongaren opgevangen in Nederland in centra, die door de regering ter beschikking werden gesteld van de Federatie voor Vluchtelingen-hulp.²³

Ook in de barakken in Medemblik zijn Hongaren ondergebracht. Voordat zij de barakken konden betrekken, was men dag en nacht in de weer geweest om de zaak op orde te krijgen. De vrouwenbonden hadden met een dertigtal leden naast het schrobben en boenen ook nog gezorgd voor wat huiselijkheid, terwijl een spontane reactie van de burgerij op touw werd gezet voor het inzamelen van lakens.²⁴

Op woensdag 21 november 1956 arriveerde de eerste groep van 50 personen, terwijl op donderdag 29 november de tweede groep van 25 personen aankwam. In een welkomstwoord voor de tweede groep gaf burgemeester Letschert aan dat de Hongaren al hetgeen de Medemblicker bevolking reeds voor hen had gedaan of nog ging doen niet moesten opvatten als een bewijs van liefdadigheid, maar als een bewijs van dankbaarheid voor hetgeen zij in de strijd voor het behalen en het behoud van de vrijheid in Nederland hadden gedaan.²⁵

Afb.4: Advertentie uit de Medemblicker Courant (1956).

Boekhandel Idema speelde in op de komst van de Hongaarse vluchtelingen, zo blijkt uit de geplaatste advertentie in de Medembliker Courant van 8 december 1956.

In dezelfde 'Medembliker' werd verslag gedaan van een voetbalwedstrijd van MFC1 tegen een vertegenwoordiging van de Hongaarse vluchtelingen. De aftrap werd verricht door één van de tolken. MFC1 won deze wedstrijd glansrijk: 10-2! Dat kwam omdat de Hongaren niet op elkaar waren ingespeeld, hun uithoudingsvermogen nog niet op peil was en, misschien was dat wel de belangrijkste reden, zij geen echte keeper maar een gewone veldspeler in het doel hadden opgesteld. De opbrengst van de wedstrijd, f 153,-, was voor de leiding van het woonoord om iets extra's voor de vluchtelingen te kunnen doen tijdens de feestdagen.

Begin januari 1957 zijn zes Hongaarse gezinnen overgeplaatst vanuit Medemblik naar andere opvangcentra. Dit naar aanleiding van spanningen, die waren ontstaan vanwege het niet (tijdig) nakomen van de belofte die blijkbaar aan de Hongaren in Oostenrijk was gedaan, dat zij naar Canada zouden kunnen emigreren.²⁶ Eind januari 1957 is weer een aantal vluchtelingen, ca. 180 personen, in het woonoord ondergebracht.²⁷

De directie van het 'Scala' theater nodigde eind februari 1957 100 vluchtelingen uit om een bioscoopvoorstelling bij te wonen. Uit de daverende lachsalvo's, het onophoudelijk applaudisseren en de vele dankbetuigingen na afloop bleek overduidelijk dat zij deze geste zeer op prijs hadden gesteld en heel erg van het programma hadden genoten.²⁸

Op een enkeling na zijn alle Hongaarse vluchtelingen na een kort verblijf in Nederland uiteindelijk doorgereisd naar Canada. Voor zover wij het hebben kunnen nagaan, is begin 1957 het gebruik van de barakken voor de opvang van Hongaarse vluchtelingen beëindigd.²⁹

Gebruik van de barakken als observatiekamp voor uit Indonesië gerepatrieerde gezinnen en Ambonezen van begin 1958 tot 31 juli 1961

Er waren mensen, die na de soevereiniteitsoverdracht op 27 december 1949 hadden gekozen voor het Indonesische staatsburgerschap, maar spijt kregen van hun keuze toen de nieuwe Indonesische samenleving hen discriminatoir ging behandelen. Tot 1958 was het Nederlandse toelatingsbeleid voor hen nog zeer restrictief, maar dat werd verruimd vanwege de noodsituatie waarin deze spijtoptanten door politieke omstandigheden waren komen te verkeren. Ongeveer 25.000 van hen konden alsnog naar Nederland komen en zij kregen hun Nederlandse nationaliteit terug.

Het woonoord in Medemblik was een zogenaamd observatiekamp.

Dit omdat er mensen woonden, die het in Indonesië om de een of andere reden bijzonder moeilijk hadden gehad en aan wie men dus extra aandacht moest besteden.

Nadat er de weken daarvoor steeds een zekere bedrijvigheid bij de barakken viel waar te nemen en er diverse geruchten gingen dat ze weldra weer bewoond zouden zijn, is eind januari 1958 de eerste groep van uit Indonesië gerepatrieerde gezinnen in het woonoord ondergebracht. Deze groep bestond uit ca. 60 personen en kwam deels uit Driebergen en deels uit Budel. Al spoedig na hun inkwartiering kon men de jeugdigen onder hen in de omgeving tegenkomen, niet alleen om Medemblik te verkennen, maar ook om kennis te maken met de omwonende jeugd.³⁰

Blijkens een bericht in het Algemeen Dagblad van 2 april 1958 was het met de bewoonbaarheid van het kamp droevig gesteld. Op initiatief van de maatschappelijk werkster werd door het Remonstrants Vrouwencontact in vele plaatsen in Nederland een actie ontketend om daar verandering in te brengen. Dat werd een groot succes. Auto's vol met tafels, stoelen, tafelkleden, vloerkleden, schemerlampen, theelichtjes, kindervagens, speelgoed, enz. vonden hun weg naar Medemblik. Op Paaszaterdag 1958 besloot het Productschap voor Pluimvee en Eieren aan de gerepatrieerden uit Indonesië die in Nederland verbleven, een doosje met zes eieren te schenken. In totaal ging het om 14.400 eieren.³¹

Alhoewel de gemeente al enige jaren bezig was met de voorbereidingen om het gebied ten zuiden van de Westersingel te ontwikkelen voor woningbouw en de gemeenteraad in april 1959 zelfs besloot tot aankoop van de gronden van de erven Schouten waar de barakken op stonden (de bedoeling was om dit per 1 januari 1960 te effectueren³²), werden in augustus 1959 weer 160 tot 170 Ambonezen in het woonoord ondergebracht. Voor het grootste deel, 22 gezinnen van in totaal ca. 130 personen, kwamen zij uit het kamp Beenderibben te Scheerwolde bij Steenwijkerwold. Dit kamp, bestaande uit enkelwandige woningen die alleen voor zomerverblijf waren bestemd, moest worden opgeheven. Daarnaast werd een groep overgeplaatst uit Westkapelle naar Medemblik, omdat er spanningen bestonden tussen twee politieke groeperingen in het woonoord in Zeeland.³³

Naar aanleiding van een voorstel in juni 1960 aan de gemeenteraad tot het verlenen van een krediet aan de School met den Bijbel voor het aanschaffen van meubilair, informeerde raadslid Heins naar de datum waarop de Ambonezen Medemblik zouden verlaten. De burgemeester gaf toen aan dat tijdens een gesprek met de Minister van Maatschappelijk Werk was toegezegd dat de barakken per 1 januari 1961 of zoveel eerder als mogelijk was, zouden worden ontruimd.³⁴ Zoals zo vaak het geval is met plannings, is ook deze niet gehaald.

Er was een groep, die uiteindelijk weer naar Indonesië wilde terugkeren. Deze groep stond onder leiding van de heer S. Siwalette, die in het woonoord in Medemblik verbleef.

Tijdens een persoonlijk onderhoud met president Soekarno begin oktober 1960 in Rome besprak hij de voorwaarden van de terugkeer van deze groep. Die kwamen erop neer dat de Nederlandse regering garant moest staan voor alle kosten van de reis, inclusief een eventuele terugreis.

Afb. 5: De heer Siwalette met zijn gezin (21 februari 1961).

In mei 1961 verlieten de eerste vijf Ambonese gezinnen, in totaal 41 personen, het woonoord. Zij reisden per trein naar Genua en vandaar per schip (NB: Dat mocht geen Nederlands schip zijn!) naar Indonesië.³⁵ Begin juli 1961 volgde een tweede groep, bestaande uit 57 personen.³⁶

Begin augustus 1961 zijn uiteindelijk de resterende bewoners van het woonoord vertrokken en in andere kampen ondergebracht. De opstallen, barakken enz., zouden per inschrijving door de Domeinen worden verkocht, zodat het terrein leeg kon worden opgeleverd. De barak waar de beheerder, de heer Bruinsma, in woonde zou pas worden afgebroken wanneer voor hem geschikte woonruimte beschikbaar was.³⁷

Beëindiging van het gebruik van de barakken en de sloop daarvan

In de vergadering van 28 april 1959 besloot de gemeenteraad de grond, waarop de barakken stonden, aan te kopen van de erven Schouten voor een bedrag van f 25.000,-. Bij het Rijk zou er met klem op worden aangedrongen om het woonoord zo spoedig mogelijk te verwijderen, zodat de vrijkomende grond bij voorrang bestemd zou kunnen worden voor woningbouw.

Dit ondanks dat de barakken al werden opgeknapt, omdat de Minister van Maatschappelijk Werk deze opnieuw zou willen gebruiken voor het huisvesten van Ambonezen. De gemeente kon zich hier echter niet mee verenigen, omdat de garantie niet kon worden gegeven, dat deze huisvesting niet langer dan twee jaar zou duren.³⁸

Op 4 augustus 1961 zijn in het 'Wapen van Heemskerk' aan de Breedstraat 33 in Alkmaar de opstallen, inclusief de in de was-barak aanwezige verwarmingsketel, de afrastering en de aanwezige trottoirtegels door de Inspecteur der Domeinen te Alkmaar in het openbaar bij inschrijving verkocht.³⁹

Uit een brief van de Inspecteur der Domeinen aan burgemeester en wethouders van 27 februari 1962 blijkt dat de beheerder, ondanks dat aan hem al lang een andere woning was toegewezen, nog steeds in de (beheerders-)barak woonde. De Inspecteur was van plan om de Minister van Financiën voor te stellen om de beheerdersbarak in het openbaar te verkopen, met de verplichting tot sloop na de ontruiming daarvan door de beheerder als een reactie van de gemeente uitbleef. Op 11 april 1962 besloot de gemeenteraad daarop de beheerdersbarak aan te kopen voor een bedrag van f 2.000,- plus f 2,- aktekosten. Daarna is een deel van de barak met een lengte van 30 meter afgebroken. Het resterende deel werd om niet in gebruik gegeven aan de fa. Wed. C. Huibers en Zn. te Spanbroek. Na ontruiming van de barak door deze firma besloot de gemeenteraad in januari 1966 om de opstal met de verplichting tot verwijdering van de riolering en de fundering te verkopen aan de heer J.O. Seinen te Scharwoude voor f 500,-.⁴⁰ Daarna is uiteindelijk begonnen met de bouw van de nu nog steeds ter plaatse aanwezige woningen.

Slot

Wij hopen met dit verhaal het barakkenkamp, dat ooit aan de Westersingel heeft gestaan en waar gedurende meer dan 20 jaren diverse groepen bewoners in zijn ondergebracht, weer wat meer onder de aandacht te hebben gebracht en daarmee invulling te hebben gegeven aan een stukje 'vergeten' geschiedenis aan de Westersingel.

Uit ons onderzoek blijkt in ieder geval wel dat, toen de barakken er stonden, de bewoners een plekje hadden in het hart van de Medemblikkers. En dat gold omgekeerd ook.

Hoewel wij geprobeerd hebben zo veel mogelijk feiten te achterhalen, zijn wij ons ervan bewust dat er ongetwijfeld nog meer informatie beschikbaar moet zijn. Daar houden wij ons van harte voor aanbevolen.

Carla Geusebroek en Ronald Boekel
Medemblik, augustus 2020

Geraadpleegde bronnen

De Medemblikker Courant is - waar het de jaargangen voor 1950 betreft - geraadpleegd via de site van het Westfries Archief. De jaargangen vanaf 1950 zijn geraadpleegd in het Westfries Archief zelf. Andere kranten zijn geraadpleegd via Delpher.

Herkomst afbeeldingen:

Kadaster, Apeldoorn 2021: Topotijdreis: 1. Noord-Hollands Archief, Haarlem: Collectie van prentbriefkaarten van de Provinciale Atlas Noord-Holland Inventarisnummer: NL-HlMnHA_162_2553_398: 2.

Mw. E. Hitipeuw-Palyama, Amstelveen: 3.

Medemblikker Courant, Medemblik: 4.

Nationaal Archief, Den Haag: 5.

- 1 Medemblikker Courant 9 september 1939.
- 2 Westfries Genootschap: West-Friesland toen en nu: *Sporen van strijd*, blz. 48-49 via: https://www.westfriesgenootschap.nl/archivering/west-friesland_toen_en_nu/wf_ten_07_01_02.php
- 3 Westfriesch Dagblad 22 januari 1940.
- 4 Westfries Archief: Gemeentebestuur van Medemblik 1933-1980, 1474.
- 5 Westfries Genootschap: West-Friesland toen en nu: *Sporen van Strijd*, blz. 48-49 via: https://www.westfriesgenootschap.nl/archivering/west-friesland_toen_en_nu/wf_ten_07_01_02.php
- 6 J.N. Nobel, *Oudste oorlogsmonument in ons land uit de jaren 1940-'45 staat in Medemblik*, In: West-Frieslands Oud & Nieuw, 49^e Bundel van het Historisch Genootschap 'Oud West-Friesland', Hoorn, 1982, blz. 126-135.
- 7 Westfriesch Dagblad Onze Courant 29 juni 1940.
- 8 Noord-Hollands Archief: Archief van het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland 1851-1943, 6336.
- 9 P.S. Teeling en H. Langereis, *Medemblik: Grepen uit de roemrijke geschiedenis van de oude Radboudstad*, Medemblik, 1988.
- 10 Westfries Archief: Gemeentebestuur van Medemblik 1933-1980, 1411.
- 11 Medemblikker Courant 20 maart 1948.
- 12 Medemblikker Courant 5 november 1949.
- 13 Medemblikker Courant 7 oktober 1950.
- 14 Medemblikker Courant 21 oktober 1950.
- 15 Nationaal Archief via <https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen/indonesie/transportschepen>.
- 16 Parool 18 november 1950.
- 17 VPRO-radio: *Het spoor terug - Isteri Maluku* (Zesdelige serie over de geschiedenis van de Zuid-Molukkers in Nederland), deel 2 (Het kamp) van 16 oktober 1990 via vpro.nl/programma's/ovt/luister/fragmenten/het-spoor-terug/1990.
- 18 Medemblikker Courant 1 december 1951.
- 19 Medemblikker Courant 7 november 1953.

- 20 Medemblikker Courant 21 augustus 1955.
- 21 Medemblikker Courant 24 november 1956.
- 22 Medemblikker Courant 22 juni 1957.
- 23 Algemeen Handelsblad 20 november 1956.
- 24 Medemblikker Courant 24 november 1956.
- 25 Medemblikker Courant 24 november + 1 december 1956.
- 26 Het Parool 10 januari 1957.
- 27 Medemblikker Courant 26 januari 1957.
- 28 Medemblikker Courant 2 maart 1957.
- 29 Het Vaderland 14 januari 1957.
- 30 Medemblikker Courant 1 februari 1958.
- 31 Volkskrant 2 april 1958.
- 32 Medemblikker Courant 2 mei 1959.
- 33 Medemblikker Courant 1 augustus 1959.
- 34 Medemblikker Courant 9 juli 1960.
- 35 Medemblikker Courant 12 mei 1961.
- 36 Algemeen Handelsblad 3 augustus 1961.
- 37 Medemblikker Courant 4 augustus 1961.
- 38 Westfries Archief: Gemeentebestuur van Medemblik 1933-1980, 1440.
- 39 Medemblikker Courant 11 augustus 1961.
- 40 Westfries Archief: Gemeentebestuur van Medemblik 1933-1980, 1440.

Wie zich voorzien wil van prima
HONING voor den a.s. winter, kan die
nu bekomen bij minstens 5 pond

à f 1,— per pond.

Deze is zeer aan te bevelen bij verkoudheid en is ook lekker en voedzaam op de boterham.

Aanbevelend,

E. J. DE GIT.

Goudsbloemgracht, Medemblik.